

Kunnanvaltuusto 24.6.2024, liite nro 1.

HYVINVOINNIN VUOSIRAPORTTI 2023

HYVÄKSYTTY VALTUUSTOSSA 24.6.2024

HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN EDISTÄMINEN KUNNASSA

Kuntalaisen hyvinvointi on kuntien tärkein tavoite, joka on kirjattu kuntalain ensimmäiseen pykälään. Hyvinvointi merkitsee jokaiselle kuntalaiselle erilaisia asioita. Kuntien laaja tehtäväkenttä takaa kuitenkin monipuolisen alustan, jossa asukkaiden hyvinvointia edistetään.

Yhteinen kuntalainen asettaa kuntien eri toimialoille vaatimuksen yhteistyöstä toimirajat ylittäen. Kuntien tehtävät eivät ole vain erillisiä palveluita kuntalaiselle, vaan ne luovat yhteistyössä asukkaille toimivia arjen ratkaisuja ja sujuvan elämän edellytyksiä. Näin mahdollistetaan erilaisista lähtökohdista tuleville ihmisille samanlaiset mahdollisuudet hyvään elämään. (Mitä hyvinvointi on kuntalaiselle? – ja miten kunta sen mahdollistaa? Kuntaliiton opas 2019)

Kunnan tehtävänä on myös järjestelmällisesti ja luotettavaan tietoon pohjautuen seurata asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä väestöryhmittäin. Tämä tarkoittaa tietojen tuottamista esimerkiksi sosioekonomisen aseman, koulutustaustan tai asuinalueen mukaan. Kootun tiedon pohjalta asetetaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen strategiset tavoitteet.

Terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen kuntia velvoittaa Terveydenhuoltolaki ja Kuntalaki. Terveydenhuoltolain 1326/2010 2 § tarkoituksena on

- 1) edistää ja ylläpitää väestön terveyttä, hyvinvointia, työ- ja toimintakykyä sekä sosiaalista turvallisuutta
- 2) kaventaa väestöryhmien välisiä terveyseroja
- 3) toteuttaa väestön tarvitsemien palvelujen yhdenvertaista saatavuutta, laatua ja potilasturvallisuutta
- 4) vahvistaa terveydenhuollon palvelujen asiakaskeskeisyyttä sekä
- 5) vahvistaa perusterveydenhuollon toimintaedellytyksiä ja parantaa terveydenhuollon toimijoiden, kunnan eri toimialojen välistä sekä muiden toimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä terveyden ja hyvinvoinnin edistämässä sekä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisessä.

Tavoitteiden tulee perustua paikallisiin olosuhteisiin ja tarpeisiin. Tämän jälkeen määritellään tavoitteita tukevat toimenpiteet. Seurannasta ja tehdyistä toimenpiteistä raportoidaan valtuustolle vuosittain. Kerran valtuustokaudessa valmistellaan lisäksi laajempi hyvinvointikertomus.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtamiseen osallistuvat kaikki kunnan eri hallinnonalat. Kunnan johtoryhmä koordinoi toimintaa. Tämä varmistaa muun muassa ohjauksen ja resurssien tarpeenmukaisen kohdentamisen toimintaan.

Kunnissa tarvitaan usein johtoryhmän lisäksi hyvinvointiryhmä, johon kuuluu eri hallinnonalojen edustajia. Hyvinvointiryhmä vastaa käytännön toiminnan toteutuksesta eri toimialoilla. Monialainen hyvinvointiryhmä kokoaa eri toimialat ja muut toimijat. Käytännön työtä tehdään erilaisissa kuntien työryhmissä sekä eri toimialoilla. Hallinnonalat ylittävää operatiivista johtamista, asioiden valmistelua ja toimeenpanoa varten on suositeltu, että kunnat nimeävät eri toimialojen johtohenkilöistä koostuvan hyvinvointiryhmän, jonka puheenjohtaja on kunnan johtoryhmän jäsen.

HYVINVOINTIKERTOMUS- JA SUUNNITELMA 2021-2024

Juupajoen hyvinvointiryhmä alkoi työstämään uudelle valtuustokaudelle Hyvinvointikertomus ja -suunnitelmaa 2021–2024 antamalla alkuvuodesta 2021 lausunnon alueellisesta suunnitelmasta. Lausunnon antamisessa osallistettiin sekä vanhus- ja vammaisneuvostoa että nuorisovaltuustoa. Juupajoen oma suunnitelma pohjautuu alueelliseen suunnitelmaan, josta päädyttiin ottamaan tulevan valtuustokauden tavoitteiksi ja painopisteiksi samat asiat kuin alueellisestikin.

Alkuun tavoitteena oli saada kertomusosa hyväksyttäväksi ennen valtuutettujen vaihtumista, mutta lopulta päädyttiin viemään koko asiakirja kokonaisuutena joulukuun valtuustoon hyväksyttäväksi. Valtuusto hyväksyi 13.12.2021 uuden hyvinvointikertomus ja -suunnitelman vuosille 2021–2024.

Vuoden 2023 raportissa esitetyt tavoitteet ja niiden toteuma pohjautuu tähän hyvinvointisuunnitelmaan.

HYVINVOINNIN EDISTÄMINEN JUUPAJOELLA V. 2023

Juupajoella hyvinvointiryhmään kuuluivat vuonna 2023 kunnanjohtaja Riku Siren (aloitti 1.8.2023, 1.1.-31.7.2023 vt. kunnanjohtajana toimi oman työnsä ohella hyvinvointijohtaja), tekninen johtaja Pekka Maasilta, rehtori Lea Nurminen, kirjastonjohtaja Tarja Pyyaho, vapaa-aikakoordinaattori Moona Rätty, ruokapalveluiden esihenkilö Jenni Vuorela-Mattila, päiväkodin johtaja Merja Yläjärvi, sosiaali- ja terveyspalveluiden edustajia teemakohtaisesti sekä puheenjohtajana hyvinvointijohtaja Anne Tuovila.

Käytännön toteutuksesta ovat vastuussa kaikki kunnan toimijat moniammatillisesti yhdyskuntasuunnittelussa, liikunta- ja kulttuuripalveluissa, varhaiskasvatuksessa, nuorisotyössä, kouluympäristössä ja työpaikoilla.

Kunnan ylin johto eli kunnanvaltuusto on vastuussa strategisista päätöksistä, joilla kunnassa edistetään hyvinvointia ja terveyttä. Valitessaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kunnan strategiseksi painoalueeksi ja hyväksyessään tavoitteet kunnan vuotuisessa toiminta- ja taloussuunnitelmassa, valtuusto asettaa eri hallinnonaloille velvoitteen ottaa hyvinvointi- ja terveysnäkökohdat huomioon omissa suunnitelmissaan.

Kunnanvaltuuston tehtävänä on myös varmistaa, että hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtamisesta ja vastuista sovitaan selkeästi.

Yhdyspintatyö Pirkanmaan hyvinvointialueen kanssa

Vuosi 2023 oli ensimmäinen vuosi, jolloin kuntien sosiaali- ja terveyspalvelut järjestettiin hyvinvointialueiden toimesta. Yhdyspintojen muodostuminen kunnan ja hyvinvointialueen toimintojen välille oli keskeisenä tavoitteena. Ensimmäisen vuoden aikana rakenteet alkoivat vasta muodostua ja varsinainen yhdyspintatyö haki muotoaan. Esimerkiksi useat yhdyspinnoilla toimivat työryhmät joko muuttivat muotoaan tai niitä ei enää järjestetty lainkaan. Joissakin tapauksissa yhdyspintatyöhön saatiin uusia, entistä paremmin toimivia tapoja ja työvälineitä.

Palveluiden verkon supistamisen suunnittelu aloitettiin hyvinvointialueella heti ja kunnat jätettiin suunnittelun ulkopuolelle. Pirkanmaan kunnat ottivat syksyllä 2023 voimakkaasti kantaa mahdollisiin palveluverkon supistuksiin. Myös Juupajoki toimitti hyvinvointialueelle lausuntoja koskien palveluverkon supistuksia. Kunnat olivat juuri kesällä solmineet Pirkanmaan hyvinvointialueen ja Pirkanmaan liiton kanssa puitesopimuksen, jossa oli sovittu kuntien kuulemisesta ennen palveluihin vaikuttavia päätöksiä. Pirkanmaan hyvinvointialueen toiminta ei ole tuon puitesopimuksen mukaista, sillä kunnat ja niiden kuuleminen on järjestelmällisesti jätetty huomiotta päätöksiä valmisteltaessa.

Juupajoen paikallisten sosiaali- ja terveyspalveluiden säilyminen on vakavasti vaarantunut. On suuri todennäköisyys, että terveyskeskuksen toimintaa vähintäänkin supistetaan tai jopa lakkautetaan kokonaan. Tilalle kaavailut liikkuvat palvelut tai digitaaliset palvelut eivät korvaa kivijalkapalveluita eikä niiden käytöstä ole vielä riittävää näyttöä, jotta voitaisiin varmistua niiden saavutettavuudesta ja palveluiden tasavertaisuudesta. Erityisesti ikääntyneiden ja toimintakyvyltään heikentyneiden pääsy palveluihin huolettavaa.

Lähipalveluiden säilymisestä päätetään Juupajoen osalta syyskuussa 2024. Tosin jo keväällä 2024 tätä raporttia kirjatessa tuli tieto Pirkanmaan hyvinvointialueen ja terveyspalveluiden tuottaja Mäntänvuoren Terveiden keskinäisestä hintaneuvottelusta, jonka mukaan Juupajoen terveyspalveluita tullaan supistamaan jo vuoden 2024 aikana.

PAINOPISTEET	TAVOITTEET	MITTARIT	TOTEUMA V. 2023
ELINTAVOILLA FYYSISTÄ JA PSYYKKISTÄ HYVINVOINTIA	Lisätään kaikenikäisten ruokailoa ja edistetään terveellisiä ruokatottumuksia		
	Ruokakasvatussuunnitelmat varhaiskasvatus-, esiopetus- ja perusopetussuunnitelmien yhteyteen	Yhteinen ruokakasvatussuunnitelma laadittu moniammatillisesti lv. 2022-2023 aikana	Ei ole toteutunut
	Kunnan omat ruokapalvelut täyttävät sydänmerkkikriteerit	Ruokailun ja ruokakasvatuksen nykytilan arviointi päiväkodissa ja kouluissa säännöllisesti, vähintään vuosittain	Ei toteutunut v. 2023, tehtiin v. 2022
	Ikäihmisten vajaanavitsemuksen riskin seulonta ja ravitsemushoidon tehostaminen	Toteutuu/ei toteudu	Toteutuu
	Saatetaan valmiiksi ja ylläpidetään elintapatarjontia	Vajaanavitsemusriskin seulonta yli 80-vuotiaille (RAI/MNA)	Ei tietoa, indikaattoritieto Pirhalla
		Toteutuu/ei toteudu	Toteutunut

	<p>kunnan nettisivulla, sekä tiedotetaan palvelutarjottimen sisällöistä aktiivisesti</p> <p>Tarjotaan hyvinvointia ja terveellisiä ruokailutottumuksia tukevia kursseja ja kerhotoimintaa</p>	<p>Toiminnan määrä ja kävijämäärätilastot</p>	<p>Köksäkööri-kerho kokoontui nuokkarilla 37 kertaa ja kerhoon osallistui yhteensä 21 lasta ja nuorta.</p>
PAINOPISTEET	TAVOITTEET	MITTARIT	TOTEUMA V. 2023
ELINTAVOILLA FYYSISTÄ JA PSYYKKISTÄ HYVINVOINTIA	Lisätään liikuntaa lasten ja nuorten arkeen		
	<p>Kirjataan tavoitteet lasten ja nuorten liikkumisen edistämiseksi terveysliikuntasuunnitelmaan ja valvotaan suunnitelman toimeenpanoa vuosittain</p> <p>Tarjotaan monipuolisia vaihtoehtoja liikkumiseen ja aktivoidaan lapsia ja nuoria liikkumaan arkitilanteissa varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa ja kerhotoiminnan keinoin</p>	<p>Suunnitelman sisältökohtainen toteumatieto</p> <p>Tilastointi, erilaisten kampanjoiden dokumentointi</p>	<p>Tehty v. 2021, suunnitelma päivitetään syksyllä v. 2024. Toimeenpanoa seurataan vuosittain tulosityksiköissä ja hyvinvointiryhmässä. Esiopetuksessa ja peruskoulussa olevien lasten liikunnallisia kerhoja lisätty ja koulunuorisotyön näkyminen liikunnallisissa tapahtumissa vahvaa.</p> <p>Päiväkodin metsäryhmän toiminta käynnistyi syksyllä 2022 ja toimintaa vakiinnutettu vuoden 2023 aikana. Päiväkodilla järjestetty erilaisia iltapäivätapahtumia, joissa perhe yhdessä päässyt liikkumaan lapsen kanssa esim. kevätkarkelot.</p>

	Varhaiskasvatus mukana ilo kasvaa liikkuen -ohjelmassa	Toteutuu/ei toteudu	Avoin päiväkotiyhteistyö hyödyntänyt liikuntahallia mahdollisuuksien mukaan. Ei toteutunut.
	Osallistutaan kouluterveyskyselyihin ja MOVE-mittauksiin	Keskeisten indikaattoreiden tulosten seuranta: liikkuvuus, kestävyys	Toteutuu.
	Liikuntaympäristöjen kehittäminen	Tehdyt toimenpiteet	Välineistöä päivitetty.

PAINOPISTEET	TAVOITTEET	MITTARIT	TOTEUMA V. 2023
ELINTAVOILLA FYYSSISTÄ JA PSYYKKISTÄ HYVINVOINTIA	Edistetään työikäisten liikkumismahdollisuuksia		
	Kirjataan tavoitteet työikäisten liikkumisen edistämiseksi terveystuennasuunnitelmaan ja valvotaan suunnitelman toimeenpanoa vuosittain	Suunnitelman sisältökohtainen toteumatieto	Tehty v. 2021, suunnitelma päivitetään syksyllä v.2024. Toimeenpanoa seurataan vuosittain hyvinvointiryhmässä.
	Liikuntareseptin käyttöönotto	Tilastointi, montako kpl	Ei ole otettu käyttöön.
	Tarjotaan mielenkiintoisia vaihtoehtoja liikkumiseen ohjatun toiminnan, liikkumisympäristöjen, lainauspalveluiden sekä virtuaalisten palveluiden keinoin	Tehdyt toimenpiteet	Eri-ikäisille suunnattua ohjattua liikuntaa. Kirjastolla liikuntavälineiden lainaamo. Kunta ylläpitää erilaisia liikuntareittejä, myös esteetön laavu.
	Liikuntaympäristöjen kehittäminen	Tehdyt toimenpiteet	Liikuntapaikkaselvitystä ei ole tehty. Tukesin selvitys tehty.
	Edulliset palveluhinnat, käyttäjäryhmäkohtaiset alennukset ja palveluiden helppo saatavuus	Toteutuu/Ei toteudu	Toteutunut. Ikäihmisille kohdennettu maksuton liikuntaryhmä, maksuton kuntosali eläkeläisille ja uusille asiakkaille alkuopastus maksutta. Lasten uimakoulut juupajokelaisille maksutta. Edulliset OSKO:n kurssit. Paikallisille yhdistyksille maksuttomat salivuorot.

	Parannetaan ikäihmisten toimintakykyä		
	Kirjataan tavoitteet ikäihmisten liikkumisen edistämiseksi terveysliikuntasuunnitelmaan ja valvotaan suunnitelman toimeenpanoa vuosittain	Suunnitelman sisältökohtainen toteutumatieto	Tehty v. 2021, suunnitelma päivitetään syksyllä v.2024. Toimeenpanoa seurataan vuosittain hyvinvointiryhmässä.
	Liikuntareseptin käyttöönotto	Tilastointi, montako kpl	Ei otettu käyttöön.
	Ilmainen kuntosalikortti eläkeläisille	Tilastointi, montako kpl	Ei tilastotietoa. Ikäihmisille kohdennettu maksuton liikuntaryhmä, maksuton kuntosali eläkeläisille ja uusille asiakkaille alkuopastus maksutta.
	Maksutonta ohjattua liikuntaa kunnan liikuntaneuvojan toteuttamana	Tilastointi Kuntalaispalaute	Toteutunut vapaa-aikakoordinaattorin toteuttamana.
	Juupakodin ulkoliikuntapaikan käytön aktivointi	Toteutuu/ei toteudu	Ei ole toteutunut kunnan toimintana.

PAINOPISTEET	TAVOITTEET	MITTARIT	TOTEUMA V. 2023
ELINTAVOILLA FYYSISTÄ JA PSYYKKISTÄ HYVINVOINTIA	Edistetään kuntalaisten mielenterveyttä ja mielen hyvinvointia		
	Laaditaan toimintamalli kulttuuripalveluiden ja soten yhteistyölle	Toteutuu/Ei toteudu	Ei ole toteutunut. Oltiin mukana yhteishankkeessa.
	Jalkautuvaa nuorisotyötä lisätään, jotta tavoitetaan mahdollisimman laajasti kunnan nuoret	Toteumatilastot	Etsivä nuorisotyö toteuttaa jalkautuvaa nuorisotyötä ja yhteistyötä kunnan nuorisopalveluiden kanssa tiivistetty. Koulunuorisotyö jalkautuu koululle päivittäin.
	Mieli.fi, hyvän mielen kuntatarkistuslistan käyttöönotto	Toteutuu/Ei toteudu	Vastaavaa tarkistuslistaa käytetty nuorisopalveluissa, koulukuraattorilla ja koulunuorisotyössä.

OSALLISUUS JA VAIKUTTAMINEN	Vaikutetaan EVAmenettelyn (vaikutusten ennakoarviointi) kautta		
	<p>Kunnassa on kirjallinen toimintaohje päätösten vaikutusten ennakoarvioinnin toteuttamisesta</p> <p>Kunnan toiminnan ja talouden suunnittelussa on määritelty kuntalaisten osallistamisen tavoitteet ja toimenpiteet</p> <p>Pidetään yllä ja kehitetään edelleen oppilaskunnan sekä nuorisovaltuuston vaikuttamismahdollisuuksia</p>	<p>Laadittu/Ei laadittu</p> <p>Toteutuu/Ei toteudu</p> <p>Toteutuu/Ei toteudu Toimintakertomus vuositason</p>	<p>On laadittu. Hyväksytty kunnanhallituksessa 17.1.2022</p> <p>Toteutuu.</p> <p>Toteutuu. Toimintakertomus on laadittu. Perustettu nuorisotalotoiminnan vaikuttamisyhteisö talotoiminnan sisäisten toimintojen ja tapahtumien tueksi.</p>

PAINOPISTEET	TAVOITTEET	MITTARIT	TOTEUMA V. 2023
OSALLISUUS JA VAIKUTTAMINEN	Edistetään yhteiskehittämisen menetelmiä		
	<p>Kunnan hyvinvointiryhmän toimintaan osallistuu nuorisovaltuuston ja /tai vanhus- ja vammaisneuvoston jäsen</p> <p>Hyödynnetään kokemusasiantuntijoita ja asiakasraatitoimintaa kunnan palveluiden suunnittelussa</p> <p>Käytetään toiminnan suunnittelussa ja kehittämisessä yhä enemmän osallistavaa suunnittelua (erit. vapaa-aikapalvelut, kasvatus- ja opetuspalvelut), selvitetään osallistavan budjetoinnin mahdollisuutta v.2023</p>	<p>Toteutuu/Ei toteudu krt/vuosi</p> <p>Dokumentointi krt/vuosi</p> <p>Toteutuu/Ei toteudu</p>	<p>Ei ole toteutunut.</p> <p>Kokemusasiantuntijoita käytetty mm. ehkäisevässä päihdetyössä. (1) Porukoiden nuokkari kokoontui yhden kerran vuonna 2023. Asiakasraatitoimintaa ei ollut v. 2023.</p> <p>Kuntatiimi on tapa osallistaa sidosryhmiä. Kuntatiimi kokoontui 4 kertaa v. 2023 aikana.</p> <p>Osallisuuskysely harrastustoiveista, kerhotoiminnasta ja hankehauista peruskouluikäisille.</p> <p>Tehty tyytyväisyyskyselyitä (varhaiskasvatus), nuorisotyössä ideoitu toimintaa yhteistyössä nuorten kanssa kyselyin ja eri ryhmissä.</p> <p>Osallistavan budjetoinnin vaihtoehtoja kartoitettu.</p>

TURVALLINEN ELINYMPÄRISTÖ	Vähennetään lapsiperheiden eriarvoisuutta		
	<p>Kunnassa on käytössä toimintamalli/-malleja, joiden avulla mahdollistetaan jokaiselle lapselle ja nuorelle pääsy liikunnan ja kulttuurin pariin maksutta</p> <p>Järjestetään ilmaista/edullista harrastus- sekä leiritoimintaa</p>	<p>Tilastot</p> <p>Tilastot</p>	<p>Harrastamisen Suomen Mallin (HSM) kerhot maksuttomia. Kerhoja ollut 7 kpl lukuvuodessa ja ne tavoittavat vähintään kolmasosan kunnan kouluikäisistä. Vapaa-aikakoordinaattori koordinoi toimintaa. Kerhokävijöitä runsaasti vuonna 2023, lisätty kerhoja.</p> <p>Kesäleiri, syys- ja talviloman päiväleirit toteutuneet suunnitellusti. Koululla ja nuorisotoimessa järjestetään kerhotoimintaa, noin 6 kerhoa lukuvuodessa.</p> <p>Tämän lisäksi 4H ja Eräpartio järjestävät kerhotoimintaa.</p>
PAINOPISTEET	TAVOITTEET	MITTARIT	TOTEUMA V. 2023
TURVALLINEN ELINYMPÄRISTÖ	Edistetään ympäristön turvallisuutta ja esteettömyyttä		
	Muokataan julkisia tiloja ja kunnan internet-sisältöjä mahdollisimman esteettömiksi ja saavutettaviksi.	Tehdyt toimenpiteet	Kunnan internet-sivujen muokkaus saavutettavammaksi käynnistyi loppuvuodesta verkkosivujen uudistusprojektin myötä.

	Edistetään kestävästä liikkumisesta		
	<p>Asetetaan kestävyystavoitteita kestävästä liikkumisesta keskittyen (1) kävelyn ja pyöräilyn edistämistoimiin sekä (2) joukkoliikenteen edistämistoimiin.</p>	<p>Tehdyt toimenpiteet</p> <p>Kampanjoiden dokumentointi</p>	<p>Lisätty uusi asiointiliikennevuoro. Asiointiliikennettä käyttänyt keskimäärin 10 kuntalaista.</p> <p>Kävelytapahtuma 110 valoa Käpylässä järjestettiin helmikuussa 2023. Tapahtuma aktivoi kuntalaisia kävelemään myös talvella ja houkutteli kaikenikäisiä kuntalaisia paikalle noin 100 henkilöä. Tapahtuma päätettiin lisätä pysyvien tapahtumien listaan.</p>

	Pidetään yllä ja huolletaan säännöllisesti liikuntapaikkoja		
	<p>Laaditaan huolto-ohjelma kaikille kunnan ylläpitämille liikuntapaikoille</p> <p>Varmistetaan kunnan liikuntapaikkojen ylläpidon henkilöstön riittävyys ja henkilöresurssin oikein kohdentuminen</p> <p>Laajempia kunnostushankkeita tasaisin väliajoin</p>	<p>Toteutuu/ei toteudu</p> <p>Tehdyt toimenpiteet</p> <p>Tehdyt toimenpiteet</p>	<p>Ei ole toteutunut. Leikkikenttien osalta on säännölliset vuosittaiset tarkastukset ja toimenpideohjeet. Tukesin selvitys tehty 2023 ja siinä luvattu tehdä huolto-ohjelma 30.9.2024 mennessä.</p> <p>Ei ole täysin toteutunut. Koulukeskuksen vahtimestari hoitaa osittain liikuntapaikkojen ylläpitoa, muu työ ostetaan ulkopuolisilta palveluntuottajilta.</p> <p>Ei ole toteutunut.</p>

PAINOPISTEET	TAVOITTEET	MITTARIT	TOTEUMA V. 2023
TURVALLINEN ELINYMPÄRISTÖ	Vähennetään päihdeongelmia		
	Kunnassa toimii moniammatillinen ehkäisevän päihdetyön (EPT) rakenne vastuutuksineen	Kyllä/Ei Vastuutahot Kokoontumiskerrat	<p>Kunnanhallitus vastaa ehkäisevän päihdetyön toteutumisesta. Vastaava viranhaltija on hyvinvointijohtaja. EPT-ryhmänä toimii hyvinvointiryhmä, teemakokouksia.</p> <p>V. 2023 yksi teemakokous, johon osallistui sote-palveluntuottajan päihdeasioiden palveluvastaava.</p> <p>Ehkäisevää päihdetyötä tehdään niin varhaiskasvatuksessa kuin perusopetuksessakin. Joka vuosi koululla sekä nuorisotiloilla järjestetään päihdevalistusteemainen tapahtuma/tapahtumia. Lisäksi toteutui huoltajille suunnattu päihteiden haitoista kertova ilta.</p>

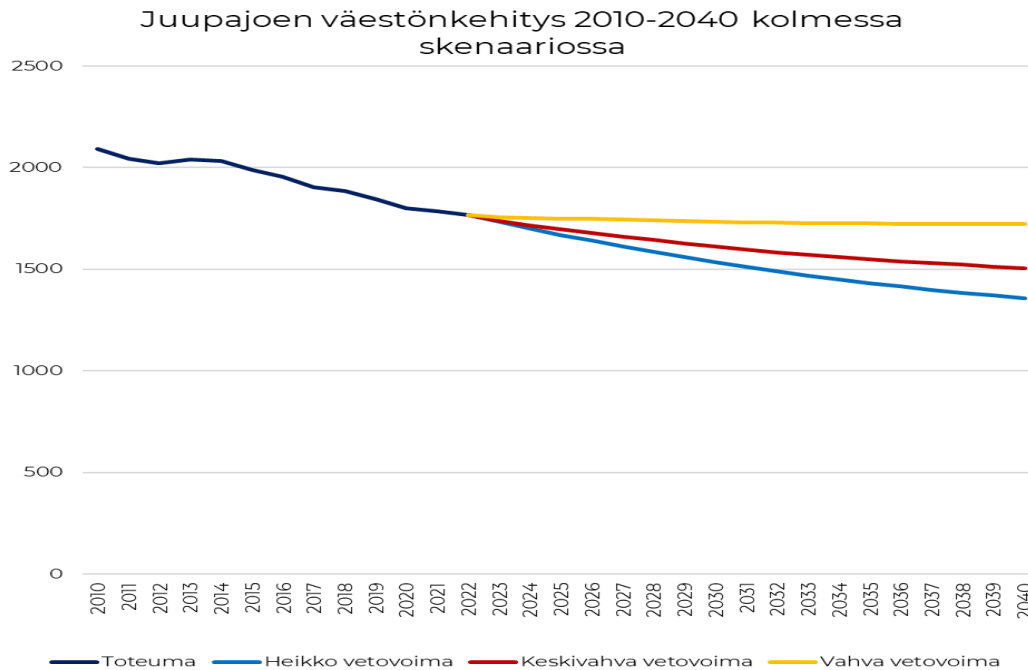
VAIKUTTAVAT PALVELUT	Parannetaan palveluiden saatavuutta, saavutettavuutta ja yhdenvertaisuutta		
	Tarjotaan digitaalista lähitukea (Mukanetti-toiminta)	Tehdyt toimenpiteet Toiminnan määrä ja osallistujamäärätilastot	Mukanetti-toiminta käynnistetty, mutta päätetty tauosta osallistujien ja paikallisten vertaisohjaajien puutteen vuoksi. Digitukea tarjottu muiden palveluiden yhteydessä.
	Kehitetään asiakaspalautejärjestelmiä ja hyödynnetään asiakaspalautetta tehokkaammin palveluiden kehittämiseksi		
	Avataan kunnan internetsivuille palautekanava Kaikki saadut palautteet käsitellään	Toteutuu/Ei toteudu Palautteiden määrä ja tehdyt toimenpiteet	Kunnan verkkosivuilla palautelomake. Kaikki palautteet käsitelty.

KESKEISET TAPAHTUMAT JA TUNNUSLUVUT VUONNA 2023

VÄESTÖ

Juupajoen asukasmäärä oli Tilastokeskuksen mukaan viime vuoden lopun tilanteessa 1.708. Vuoden 2022 vastaavasta ajankohdasta (31.12.2022, 1.768 asukasta) asukasluku on pudonnut merkittävästi: 3,39 %. Tilastokeskuksen mukaan Juupajoelle syntyi vuoden 2023 aikana 11 lasta ja 31 juupajokelaista kuoli. Luonnollinen väestönkasvu jäi siis 20 asukkaan verran miinukselle. Myös muuttotappiota syntyi melkoisesti. Juupajoelle muutti v. 2023 80 asukasta ja kunnasta pois muutti 120 asukasta.

Seuraavassa kuvassa esitetään Juupajoen väestönkehitys aikavälillä 2010-2040 kolmessa skenaariossa: heikon, keskivahvan ja vahvan vetovoiman skenario.

Kuva 1. Juupajoen ennustettu väestönkehitys aikavälillä 2010-2040. Lähde MDI/Juupajoen opetustoimen osallistava kehittämisselvitys 2024- raportti

Heikon vetovoiman skenaariossa Juupajoen väestö vähenisi vuoteen 2040 mennessä noin 410 henkilöllä eli -23 prosentilla. Vuotta kohden väestö vähenisi keskimäärin 23 asukkaalla. Tämä on hieman vähemmän kuin vuosien 2010–2022 aikana keskimäärin.

Keskivahvan vetovoiman skenaariossa Juupajoen väestö vähenee vuoteen 2040 mennessä 260 asukkaalla / -15 prosentilla. Vuotta kohden väestö vähenisi keskimäärin 15 henkilöllä eli merkittävästi vähemmän kuin 2010-luvulla.

Vahvan vetovoiman skenaariossa Juupajoen väestö vähenisi vain 50 asukkaalla / -3 prosentilla vuosien 2022–2040 aikana. Merkittävien muuttovoittojen vaikutuksesta kunnan supistuminen lähes pysähtyisi.

Ennustejakson aikana kunnan väestö vähenee etenkin kuolleiden syntyneitä suuremman määrän takia. Vaikka kunta saisi merkittävästi muuttovoittoja, luonnollinen väestönlisäys painaa väestönkehitystä negatiiviseksi väestön ikääntymisen seurauksena.

Seuraavassa taulukossa on esitetty tiedot väestönmuutoksista Juupajoella.

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Yhteensä
Syntyneet	13	9	7	14	9	11	63
Kuolleet	23	24	22	28	32	31	160
Tulomuutto	93	83	84	91	95	80	526
Lähtömuutto	103	105	113	97	92	120	630
Yhteensä	-20	-37	-44	-20	-20	-60	-210

Kuva 2. Väestönmuutokset Juupajoella v. 2018–2023

Koska väestö vähenee, on kunnan peruspalveluiden järjestämistä mietittävä hyvissä ajoin, jotta voidaan ennakoida vaikutukset riittävän laajasti. Vuoden 2023 aikana päätettiin, että kunta lähtee selvittämään opetus- ja kasvatustalouden järjestämisen eri vaihtoehtoja loppuvuodesta. Selvityksen tekijäksi valittiin konsulttitoimisto MDI, jolla on laajaa osaamista väestöennusteiden ja opetuspalveluiden pohjalta tehdyissä selvityksissä.

TYÖLLISYYS

Juupajoella työllisyyspalvelut hoidetaan Mänttä-Vilppulan kaupungin toimesta. Yhteistyö päättyy vuoden 2024 loppuun, kun Tampereen kaupunki ottaa isäntäkuntana vastuun työllisyyspalveluiden järjestämisestä myös Juupajoella. Juupajoella työttömyys on pysynyt alhaisella tasolla jo pitkään. Erityisen ilahduttavaa on, että nuorten työttömyys on erittäin alhaista. Seuraavassa taulukossa näkyvät Juupajoen työttömyyden tunnusluvut 12/2023.

Alue	Juupajoki
Työvoima	748 (741)
Työttömyysaste (%)	7,5 (7,2)
Työttömät yhteensä	56 (53)
Alle 25-vuotiaat	* (*)
Yli 50-vuotiaat	23 (27)
Yli vuoden työttömänä	8 (13)
Avoimet työpaikat	12 (15)
Työttöm. muutos verrattuna edelliseen	6 % (-10 %)

Kuva 3. Työttömät työnhakijat ja avoimet työpaikat joulukuun 2023 lopussa (suluissa ovat vuoden 2022 vastaavan ajankohdan tiedot).

Lähde: Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Pirkanmaan työllisyyskatsaus 12/2023

HYTE-INDIKAATTORIT

Sote-uudistuksessa sosiaali- ja terveystyösiirrot siirtyivät hyvinvointialueiden järjestettäväksi 1.1.2023 alkaen, mutta vastuu kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä säilyy kunnilla.

Kuntien palkitseminen vaikuttavasta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä on tärkeää, koska hyvinvoiva väestö on elinvoimaisen kunnan ja hyvinvointialueen edellytys. Lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusten kasvun hillitseminen vaatii, että hyvinvointia ja terveyttä edistetään laajalti ihmisten arkiympäristöissä. Edellytyksiä väestön hyvinvoinnille ja terveydelle luovat koulutus, liikunta-, ruoka- ja kulttuuripalvelut, kaavoitus, liikennejärjestelyt sekä monet muut kunnan tehtävät.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa eli HYTE-kerroin on kannustin, joka tarkoittaa, että kuntien rahoituksen valtionosuuden suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. Tällä halutaan varmistaa kuntien aktiivinen toiminta asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi myös sote-uudistuksen jälkeen.

Lisäosan suuruus määräytyy kahdenlaisten indikaattorien perusteella:

- toimintaa kuvaavista prosessi-indikaattoreista ja
- tuloksia kuvaavista tulosindikaattoreista.

Yhteensä indikaattoreita on 21. Indikaattorien soveltuvuus arvioidaan määräajoin, eivätkä ne tule olemaan aina samoja.

Kuva 4. Kuntien HYTE-kertoimen muodostavat indikaattorit

TAPAHTUMAT JA TILAISUUDET

Juupajoen kunta vietti 110-vuotissyntymäpäiviään vuonna 2023. Koko vuodelle oli suunniteltu monenlaista toimintaa, juhlittavaa, nähtävää ja koettavaa. Juhlavuoden suunnittelua varten perustettiin työryhmä, joka koosti varsin kattavan paketin juhlavuodelle. Yhdistystoimijat ja yritykset pääsivät mukaan tekemään juhlavuotta kuntamme näköiseksi.

Erilaiset tapahtumat ja toiminnot suunniteltiin siten, että ne vaikuttavat positiivisesti kuntalaisten arkeen ja hyvinvointiin ja pyrkivät lisäämään yhteisöllisyyttä. Juhlavuosi aloitettiin 110 valoa Käpylässä- kävelytapahtumalla ja helmikuussa ystävänpäivänä vietettiin vauvajuhlaa, johon kutsuttiin kaikki edellisenä vuonna syntyneet yhdeksän juupajokelaista vauvaa. Vuoteen mahtui mm. koulujen historiakerrosta, virallista vastaanottoa, kukkien kasvattamista, elokuussa järjestetty musiikkipitoinen pääjuhla Juubileet sekä juhlavuoden kruunannut Juupajoen juhlamusiikki- konsertti itsenäisyyspäivänä. Näistä ainakin kävelytapahtuma ja vauvajuhla jäänevät vuosittaisiksi tapahtumiksi. Yhteisöllisyys on tunnustettu kuntamme voimavarana ja ilon aiheena; ilman erilaisia yhdistys- ja vapaaehtoistoimijoita tätä juhlavuoden monipuolista tapahtumatarjontaa ei olisi pystytty tarjoamaan.

Juupajoen kunta jakaa vuosittain Vuoden hyvä teko- palkinnon teolle, joka on antanut asukkaille mahdollisuuden osallistua, lisännyt viihtyisyyttä tai muulla tavalla vaikuttanut positiivisesti kuntalaisiin. Juupajoen nuorisovaltuusto valitsi 24.11.2023 mennessä tulleiden ehdotusten pohjalta yksimielisesti Vuoden hyvä teko- palkinnon saajaksi vuonna 2023 Sirkka-Liisa Oikarin. Perusteluina valinnalle oli seuraavat tekijät: Sirkka-Liisa Oikari on ollut vuosien saatossa

todella monessa kuntaa positiivisessa merkityksessä esiin tuovassa tapahtumassa ja kannanotossa mukana. Nuorisovaltuusto nostaa erityisesti esiin Juupajoen 110- vuotisjuhlavuoden eri tapahtumat, kuten kukkien istutus nuorisotalon pihalle, bussikiertä vanhoilla kouluilla ja koulumummovierailut Pienten lasten koululla. Samoin Sirkka-Liisa Oikari on pontevasti puolustanut kunnan sosiaali- ja terveystalveluiden säilymistä Juupajoella ottamalla kantaa lehtien palstoilla.

Raati halusi myös jakaa kunniamaininnan. Sen sai Leena Mäkelä, joka on laulattanut juupajokelaisia jo pitkään ja tuonut kuorotoiminnallaan näkyvyyttä Juupajoelle. Kaikenikäiset juupajokelaiset ovat päässeet musisoimaan hänen johdolla.

Yksi hyvinvoinnin osatekijä on turvallisuus. Sydänturvallisuutta kohennettiin Juupajoella hienosti v. 2023. Koulukeskuksella sijaitsevaan liikuntahalliin hankittiin sydäniskuri eli defibrillaattori alkuvuodesta 2023. Kunta järjesti perehdytyskoulutuksen sydäniskurin käyttöön yhdistystoimijoille ja kunnan henkilöstölle. Tavoitteena on, että pyritään hankkimaan vielä useampia laitteita kuntaan ja lisäämään tietoa sydänturvallisuudesta.

YHDISTYSYHTEISTYÖ

Kunta tukee kunnassa toimivia yhdistyksiä tarjoamalla ilmaisia toimintatiloja käyttöön sekä kokoamalla kaikki kunnassa toimivat yhdistykset ja järjestöt muutaman kerran vuodessa saman pöydän ääreen Kuntatiimiin. Kuntatiimi on foorumi, jossa eri toimijat tulevat tutuiksi ja hyvinvointia edistävää ja tukevaa toimintaa suunnitellaan laajassa yhteistyössä. Vuonna 2023 Kuntatiimi kokoontui vain kaksi kertaa. Osa kokoontumisista sisältyi juhlavuoden suunnittelukokouksiin, joihin osallistui runsaasti yhdistysten jäseniä.

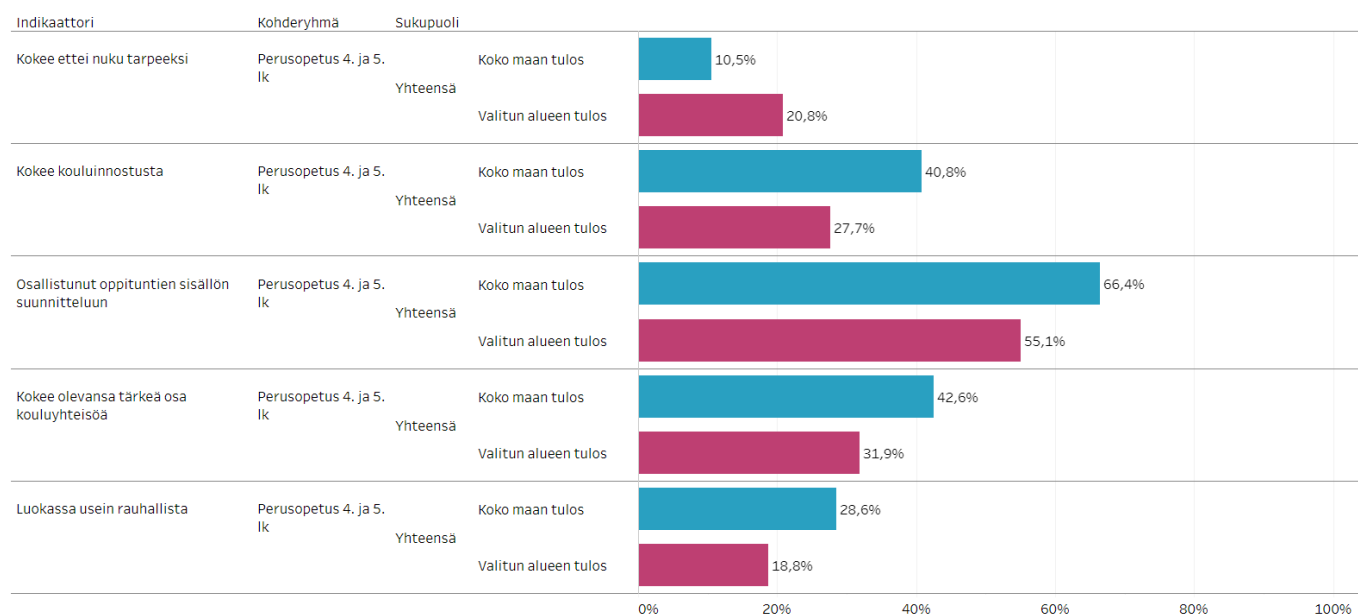
Joka vuosi helmikuulla päivitettävästä Järjestöyhteistyön suunnitelmasta löytyvät niin yhteystiedot, kunnan yhdistystoiminnan tukemisen periaatteet kuin avustusten jaon kriteeritkin. Vuonna 2023 hyvinvointia edistävän toiminnan toteuttamiseen myönnettiin 16.500 € avustuksia yhdistystoimijoille. Kaikkia myönnettyjä varoja ei käytetty, vaan avustuksia jäi käyttämättä noin 3.000 €.

Yhdistysten kanssa pyritään keksimään tapa, jolla kaikki myönnettyt avustukset saataisiin hyötykäyttöön. Lähitulevaisuudessa tarkastellaan myös avustusten kriteereiden päivittämistä ja avustusten määrää.

KOULUTUSPALVELUT

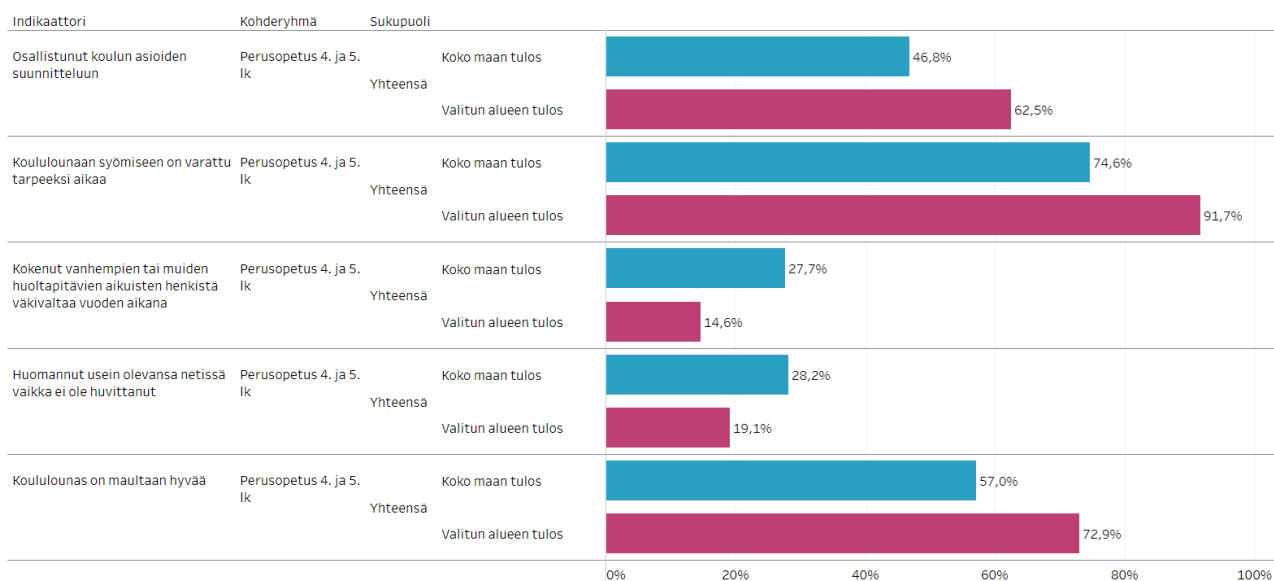
Vuonna 2023 tehdystä kouluterveyskyselystä jäi uupumaan valittavan paljon dataa johtuen poikkeuksellisen pienistä 8.–9.- luokkien oppilasmääristä. Kouluterveyskyselystä saatua tietoa ei julkisteta, mikäli kysymykseen vastaa alle 20 oppilasta. Näin ollen emme päässeet vertailemaan tietoja aiempiin vuosiin. Pienempien eli 4.-5.- luokkien oppilaiden kyselyssä oli enemmän vastaajia ja sieltä saimme nostettua 5 huolestuttavaa asiaa ja 5 ilonaihetta verrattuna koko maan tulokseen. Kyselyn perusteella paikallisesti on pohdittava, miten koulu pääsee tukemaan oppilaita koulukiusaamisen vähentämiseksi, sillä kiusaaminen on siirtynyt paljolti nettiin ja kouluajan ulkopuolelle. Tunne- ja vuorovaikutustaitojen systemaattinen harjoittelu on yksi työväline, samoin henkilökuntaa koulutetaan tunnistamaan kiusaamisen eri muotoja. Kiusaamiskartoitukset tehdään kouluissa lukukausittain ja kiusaamisen vastaista suunnitelmaa päivitetään vastaamaan nykytilaa.

Viisi huolestuttavinta tulosta suhteessa koko maan tulokseen, Juupajoki

Kuva 5. Kouluterveyskyselyn 5 huolestuttavinta tulosta verrattuna koko maan tulokseen

Viisi myönteisintä tulosta suhteessa koko maan tulokseen, Juupajoki

Kuva 6: Kouluterveyskyselyn 5 myönteisintä tulosta suhteessa koko maan tulokseen.

Vaikka kouluterveyskyselystä emme saaneetkaan dataa yläkouluikäisistä, tiedämme, että sähkösavukkeiden käyttö eli vapettaminen on kasvattanut suosiotaan myös Juupajoella. Vapea käyttävät niin tytöt kuin pojatkin. Vapen vaaroista on jaettu tietoa oppilaille ja huoltajille ja järjestetty päihdeteemainen vanhempainilta yhteistyössä EHYT ry:n kanssa.

5. ja 8. luokan oppilaille tehdään vuosittain valtakunnallinen Move!-testi. Juupajoen koulukeskuksen oppilaita osallistui testiin seuraavasti: 5. luokka 29 oppilasta, 8. luokka 20 oppilasta. Move! on fyysisen toimintakyvyn valtakunnallinen mittaus- ja palautejärjestelmä, jonka keskeisenä tarkoituksena on kannustaa omatoimiseen fyysisestä toimintakyvystä huolehtimiseen. Move!-mittaustuloksia hyödynnetään esimerkiksi koulujen liikunnanopetuksessa, kouluterveydenhuollon järjestämissä terveystarkastuksissa sekä valtakunnallisten, alueellisten ja paikallisten hyvinvointitoimenpiteiden suunnittelussa, seurannassa ja arvioinnissa. Vuoden 2024 aikana päivitettävä terveystarkastusohjelma ohjaa myös lasten ja nuorten liikunnan edistämisen suunnittelua ja toteuttamista.

Juupajoen vuoden 2023 Move!-tulokset kertovat oppilaiden kunnon olevan edelleen varsinkin kestävyuden ja lihaskunnan osalta alemmalla tasolla kuin valtakunnallisesti. Erityisesti keskivartalon lihaskunto näyttäytyi suurella osalla heikkona. Mittaustulos on tällöin mahdollisesti terveyttä ja hyvinvointia kuluttavalla tai haittaavalla tasolla eli oppilaalla voi olla vaikeuksia selviytyä väsymättä arkipäivän toiminnoista. Liikkuvuus oli ilahduttavasti parantunut niin alakoululaisilla kuin yläkoululaisillakin. Tuloksia tullaan hyödyntämään tulevan lukuvuoden liikuntatuntien sisällön suunnittelussa ja kerhotoiminnassa.

Yhteistyö opiskeluhuollon kanssa sujui pääsääntöisesti hyvin, mutta sosiaalityön niukat resurssit näkyivät moniammatillisen työn haasteina. Kuraattorit siirtyivät 1.1.2023 Pirkanmaan hyvinvointialueen työntekijöiksi ja saimme ylläpidettyä entisen henkilöstöresurssin eli 0,4 HTV.

Keväällä 2023 saimme Aluehallintovirastolta saadun hankeavustuksen turvin rekrytoitua koulunuorisotyöntekijän, joka on vahvistanut koulun ja opiskeluhuollon oppilaille antamaa tukea. Koulunuorisotyöntekijän luo on helppo poiketa matalalla kynnyksellä, ja nuoret ovat ilahduttavasti löytäneet koulunuokkarille. Välituntitoiminta on kasvattanut suosiotaan myös yläkoululaisten keskuudessa.

VARHAISKASVATUSPALVELUT

Vuoden 2023 aikana laadittiin Juupajoen kunnan kiusaamisen vastainen suunnitelma varhaiskasvatukseen (KH 6.3.2023) ja Juupajoen kunnan varhaiskasvatuksen tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma (KH 6.11.2023). Lisäksi päivitettiin Juupajoen kunnan esiopetuksen opetussuunnitelma (2023).

Päiväkodille perustettiin syksyllä 2022 metsäryhmä ja metsäryhmän toimintaa on vakiinnutettu vuoden 2023 aikana. Toiminta sijoittui Juupajoen rotkon esteettömän laavun ympäristöön. Ulkopianryhmän perustamisen myötä on juurrutettu kokopäiväistä ulkopedagogiikka osaksi kunnan tarjoamaa varhaiskasvatusta. Ulkopianryhmätoiminnan ja ryhmässä toteutettavan pedagogiikan avulla on pystytty tukemaan niidenlasten kasvua, kehitystä ja oppimista paremmin, joille sisätiloissa useamman lapsen kanssa toimiminen on haastavaa. Nämä lapset usein oppivat parhaiten liikunnallisen ja toiminnallisen tekemisen kautta sisätilojen rajoittamatta. Ulkopianryhmässä toimii kaksi varhaiskasvattajaa, jolloin pystytään entistä paremmin tukemaan lasten oppimista, hyvinvointia, vuorovaikutusta ja varhaista yleistä tukea. Ryhmä toimi lähes joka päivä, pois lukien loma-ajat ulkona luonnossa aamupäivien ajan säästä riippumatta. Toiminta sisältää varhaiskasvatukselle asetetut tavoitteet, laadukkaan ja monipuolisen toiminnan ja myös lounaan syönnin luonnossa.

Juupajoen kunta järjesti vuonna 2022 syntyneille juupajokelaisille vauvoille ja taaperoille vauvajuhlan ystävänpäivänä. Juhlissa oli ohjaamassa perheille laulu- ja loruhetken Minna Katajamäki. Perheet saivat vauvalahjan, joka piti sisällään taaperokärryt, ämpärin, lapion, hoitoalusta ja kirjan. Lisäksi vauvalahja sisälsi kirjavinkkauslehtisen. Tilaisuudessa oli kahvi ja kakkutarjoilu.

Kesäkuun loppupuolella Juupajoen kunnan varhaiskasvatus järjesti yhdessä MLL:n kanssa avoimen päiväkodin ja MLL:n perhekahvilan kävijöille sekä kunnan muille lapsiperheille mahdollisuuden lähteä Pikku Kakkosen -kesäkonserttiin Keuruulle. Mukana oli yhteensä 12 perhettä. Avoin päiväkotitoiminta on toteutunut suunnitellusti 2 krt/kk, joko aamu- tai iltapäiväisin.

Varhaiskasvatuksessa jatkettiin yhteistyötä tunnetaito-ohjaajan Minna Katajamäen kanssa. Minna tapasi säännöllisesti päiväkotiryhmien henkilökuntaa tiimipalaverissa. Hän ohjasi lisäksi pienryhmiä ja tapasi lapsia sekä huoltajia sovitusti. Minna oli läsnä lähes kuukausittain, pois lukien kesäajan, yhden iltapäivän kohtaamassa perheitä lasten hakutilanteissa.

Varhaiskasvatus oli mukana Juupajoen joululahjamesseilla toteuttamassa ja ohjaamassa lapsille ja muille messukävijöille askartelupisteessä erilaisia jouluisia taiteiluja.

Päiväkodin johtaja on osallistunut säännöllisesti maakunnallisen perhekeskusverkoston tapaamisiin sekä pohjoisen perhekeskusalueen tapaamisiin.

VAPAA-AIKAPALVELUT

Kunnan uusi vapaa-aikakoordinaattori Moona Rätty aloitti työnsä Juupajoella tammikuussa 2023.

Vuonna 2022 aloitettu kansainvälisen nuorisotyön yhteistyö nuorisokeskus Marttisen kanssa tiivistyi vuonna 2023. Nuorisovaihtoja järjestettiin kolme, joista kaksi Kroatiaan ja yksi Marttiseen. Erasmus-tuella 25 nuorta osallistui kansainväliseen nuorisovaihtoon. Juupajoen nuorisopalvelut hyväksyttiin strategiseksi kumppaniksi nuorisovaihtosektorilla Kroatialaisen Oip Posejdon järjestön kanssa ja aloitti rekisteröinnin EU-portaalin palvelunjärjestäjäksi/akkreditaatioprosessin. Kansainvälisyyden tavoitteena on edistää suvaitsevaisuutta, erilaisuuden hyväksymistä, yhteisöllisyyttä, kulttuurista ymmärtämystä ja kulttuurien välistä vuoropuhelua sekä lisätä nuoren itseluottamusta ja itsetuntoa, vaikuttaen näin yksilön kokonaishyvinvointiin.

Koulunuorisotyössä oli vuoden aikana paljon vaihtuvuutta sekä epävarmuutta ennen viimeisimmän koulunuorisotyöntekijän palkkaamista. Koulunuorisotyöntekijän työnkuva muotoutui pääsääntöisesti kohtaamiselle sekä aktiivisen elämäntavan tukemiseen. Koulunuorisotyö on muodostunut erittäin tärkeäksi osaksi nuorisotyötä sen tavoittaen lähes 100 % ikäryhmän nuorista. Liikunnallisuuden lisääminen kouluarjessa toteutui. Koulunuorisotyö lunasti paikkansa koulun, kodin ja nuorten yhdistäjänä ja kouluhyvinvoinnin lisääjänä vuonna 2023.

Liikuntahallin käyttöasteessa nähtiin selvää nousua ja uusia käyttäjiä on tullut tasaisesti. Myös nuorten omaehtoinen toiminta on alkanut kiinnostamaan ja HSM:n kerhotoiminnan tukemana saatu myös kuntosaliharrastukseen perehdytettyä turvallisesti ennen varsinaista salikortti-ikää. Tämä on erityisen ilahduttavaa, sillä kunnassa ei ole juurikaan urheiluseuratoimintaa. Työikäisten ja ikäihmisten liikunnan lisääminen on yksi tärkeistä tavoitteista ja paikallisesti tässä on nähtävissä aktiivisuutta järjestettyjen liikuntaryhmien osallistujamäärien perusteella, mutta myös yhdistysten liikuntahallivarausten perusteella.

Runsaslumisen alkutalven vuoksi latukustannukset ylittyivät arvioidusta. Kunta on myös kustantanut Käpylän alueella olevan suosituksen kävelybaanan auraamisen lumiseen aikaan. Vuonna 2023 käynnistettiin myös uusi ulkona liikkumista ja perheliikuntaa tukeva tapahtuma Käpylän kävely, joka lisäsi aurauskustannuksia juhluvuotena.

KIRJASTOPALVELUT

Vuonna 2023 kirjaston toiminnassa ei tapahtunut merkittäviä muutoksia. Perustoimintaa jatkettiin ja vuonna 2022 käyttöön otetun omatoimikirjaston toimintaa vakiinnettiin.

Omatoimikirjaston käyttö nousi edellisen vuoden 99 kävijästä kuukaudessa 114 kävijään kuukaudessa. Omatoimikirjaston laajat aukioloajat ovat parantaneet etenkin työssäkäyvien kuntalaisten mahdollisuuksia käyttää kirjaston palveluita. Myös nuoret ovat tärkeä omatoimikirjaston käyttäjäryhmä.

Omatoimikirjastoa koskeva asiakaskysely toteutettiin syyskuussa, ja kyselyn perusteella kuntalaiset ovat tyytyväisiä omatoimikirjaston toimintaan. Kyselyyn vastasi 30 asiakasta, ja heistä 94 % antoi omatoimikirjastolle arvosanan 8 tai parempi: 7 % antoi arvosanan 8 (hyvä), 40 % arvosanan 9 (kiitettävä) ja 47 % arvosanan 10 (erinomainen). Vastaaajista 70 % kertoi käyttävänsä kirjastoa nyt enemmän kuin ennen omatoimikirjaston käyttöönottoa, ja erityisesti työssäkäyville kuntalaisilta tuli kiittävää palautetta omatoimikirjaston ilta- ja viikonloppuaukioloajoista, jotka tuovat joustavuutta kirjastoasiointiin.

Lasten ja nuorten kulttuurihyvinvointia edistettiin kirjastossa vuoden aikana monin tavoin. Satutunteja varhaiskasvatuksen ryhmille järjestettiin kuukausittain niin, että jokainen ryhmä kävi satutunnilla kerran kuukaudessa. Tammikuussa kirjasto järjesti myös avoimen satutunnin vauvaperheille yhteistyössä Oriveden seurakunnan kanssa. Lisäksi kirjasto osallistui ystävänpäivänä järjestettyyn kunnan vauvajuhlaan lahjoittamalla jokaiseen perheeseen vauvalle sopivan ensikirjan sekä vihkosen, jossa kerrotaan kirjaston toiminnasta ja vinkataan vauvaperheille sopivaa luettavaa.

Koulukirjastotoimintaa jatkettiin molemmilla kouluilla aiempaan tapaan. Luokille 0.–2. ja 7.–9. järjestettiin kirjavinkkausta, ja koululaisia lukemaan kannustava lukukoira vieraili kirjastossa kerran kuukaudessa läpi lukuvuoden.

Työikäisille järjestettiin kirjastossa kuukausittain lukupiiritapaaminen. Lisäksi järjestettiin yksi kirjailijavierailu ja yksi demokratia-aiheinen stand up -koomikon vierailu. Näyttelyitä kirjastossa järjestettiin yhteistyössä paikallistoimijoiden kanssa neljä: kaksi valokuvanäyttelyä, yksi kuvataidenäyttely ja yksi käsityönäyttely.

TEKNISET PALVELUT

Kirkonkylän koulun piha-alueen liikennejärjestelyiden parantaminen toteutettiin v. 2023. Koulun oppilaista suurin osa kulkee koulumatkat autolla; joko koulukyydein tai huoltajien kuljettamina. Koulun piha-alue on osoittautunut liian ahtaaksi nykyisten oppilasmäärien kuljetuksiin. Pihassa kääntyvät ajoneuvot aiheuttivat vaaratilanteita esimerkiksi iltapäivisin, jolloin iltapäivätoimintaan jääneitä koululaisia oli pihalla leikeissään. Uudelleenjärjestelyiden myötä koulun piha-alue rajattiin selkeästi vain pakolliselle huoltoajolle ja pienentämällä ulkoilualuetta saatiin tehtyä henkilökunnalle turvallinen pysäköintialue sekä kääntöpaikka huoltajille. Tämä toimenpide lisäsi merkittävästi koulun piha-alueen turvallisuutta.

Koulukeskusta peruskorjattiin investointivaroin noin 100.000 eurolla. Keskeisimmät toimenpiteet olivat elementtien saumaus ja valokuituyhteyksien parantaminen.

Vuoden 2023 aikana selvitettiin kevyen liikenteen väylän jatkamista Sahantien varteen siten, että se jatkuisi kantatie 58:lle saakka. Kustannusarviot liikkuvat 1-1,5 miljoonassa eurossa.

JOHTOPÄÄTÖKSET

Vuosi 2023 mahdollisti laaja-alaisen hyvinvoinnin edistämisen näkyvästi, kun juhluvuoden tapahtumat suunniteltiin nimenomaan kuntalaisen hyvinvointia monipuolisesti tukevaksi. Vuoden aikana kuntalaisilla oli runsaasti mahdollisuuksia osallistua, tehdä kuntaa näkyväksi, luoda ja tukea omaa hyvinvointiaan. Osa juhluvuoden tapahtumista jäänee pysyviksi vuotuisiksi tapahtumiksi, koska niiden havaittiin kiinnostavan kaikenikäisiä kuntalaisia ja myös ulkopaikkakuntalaisia. Kohtaamisen paikkoja ei ole liikaa pienessä kunnassa.

Kunnalla on suuri rooli ennaltaehkäisevässä hyvinvoinnin edistämisessä. Kunnan kaikki lakisääteiset peruspalvelut tuottavat hyvinvointia toteutuessaan suunnitellusti ja laadukkaasti. Kunnan koko ei vaikuta lakisääteisten palveluiden järjestämiseen; samat velvollisuudet koskevat niin Juupajokea kuin Tamperettakin. Järkevä palvelumuotoilu ja voimien yhdistäminen niin kolmannen sektorin, vapaaehtoisten kuin muiden kuntien ja verkostojen kanssa on erinomainen tapa tuottaa laadukkaita hyvinvointipalveluita pienessä kunnassa. Henkilöstön jaksaminen on merkittävässä roolissa ja kunnan on viisasta kouluttaa henkilöstöään muuttuvassa ajassa.

Kokoonsa nähden Juupajoen kunta on suoriutunut kiitettävästi kuntalaisten hyvinvoinnin edistämisestä. Hytekerroin on edelleen hyvällä tasolla ja kunta sai vuonna 2023 hytekertoimeen perustuvaa lisärahoitusta valtiolta 34.445 €. Parannettavaa on kuitenkin joka vastuualueella. Kunnan uuden strategiaan kytketyt talousarvion toiminnalliset tavoitteet ohjaavat hyvinvointisuunnitelman ohella kunnassa tehtävää hyvinvointityötä. Seuraavaa laajaa hyvinvointikertomus- ja suunnitelmaa aletaan laatia loppuvuodesta 2024. Tavoitteena on ottaa kuntalaiset konkreettisemmin mukaan suunnitelmaosuuden laadintaan. Tämä työ toteutetaan vuoden 2025 alkupuolella.

Kiitos kaikille hyvinvointia rakentamassa olleille.